

Tulevaisuustyöpaja: Muutoksen merkkejä ja toivottavia tulevaisuuksia

Osa 1: Muutoksen merkit (28.4., Kirkkonummi)

Työpajan osassa 1 tunnistettiin Kansallisen metsästrategian tavoitteita vasten 15 tärkeintä metsien käyttöön vaikuttavaa muutoksen merkkiä vuoteen 2035 (listattuina s. 3).

Välitehtävä: Muutoksen merkkien arviointi vaikuttavuuden ja todennäköisyyden mukaan

Seminaaripäivän jälkeen toteutettiin välitehtävä, osallistujat arvioivat sähköisessä järjestelmässä (Mentimeter) jokaisen muutoksen merkin vaikuttavuuden ja todennäköisyyden.

Lopputuloksena syntynyt muutoksen merkkien näkymä tai "kartta" (s. 4) oli lähtökohtana Tulevaisuustyöpajan toiselle osalle.

Osa 2: Tulevaisuuskuvienv muodostaminen (12.5., Kuopio)

Työpajan tavoitteena oli hahmotella muutoksen merkkien pohjalta tulevaisuuskuva vuoteen 2035.

Tulevaisuuskuvat muodostettiin viidessä ryhmässä. Joka ryhmässä oli 6–7 henkeä, ja kaikilla ryhmillä oli sama tehtävänanto: Ryhmien tuli pohtia, miltä tulevaisuus muutoksen merkkien valossa näyttää, ja miten muutokset vaikuttavat esimerkiksi käyttäytymiseen ja toimintaan, rakenteisiin ja ajattelumalleihin.

Tulevaisuuskuvan muoto oli vapaavalintainen: se saattoi olla esimerkiksi tarina tai kertomus, kartta tai vaikka näytelmä. Tunnin ryhmätyötä seurasi yhteinen purkutilaisuus, jossa tulokset esiteltiin puheenjohtajien johdolla.

Ryhmätöiden tuloksena syntyneet vuodesta 2035 kertovat:

- Tulevaisuuskuva/-kartta**, jonka pohjana olivat kolme vahvimmin metsien käyttöön liittyvää ja tulevaisuutta määrittävää tekijää: 1) Kuidun kysynnän kasvu, jossa kuitumarkkinan toimivuus korostuu ja korkealle jalostetun kuidun hyödyntäminen, puurakentaminen ja kierrätettävyys painottuvat. 2) monimutkaisuushaaste: Monikanavaisuus korostuu ja terminologia selkiytyy, lainsäädäntö rakentuu yhteensovittamisen ympärille ja syntyy toimiva hiilijalanjälkeen perustuva hiilimarkkina. 3) Korjuun ja markkinan sopeutuminen epävakaisuuteen sääoloihin, mukaan lukein uusi termi "vastuullisesti kaatuneet puut", joille syntyisi kokonaan uusi markkina.
- Kello kuuden uutislähetys**, aiheina: 1) Uusin IPCC-raportti ja globaali kulutuksen laskeminen, 2) tekstiiliteollisuuden revoluuatio (puuvillan käytön puolittamisen seurauksena kehitetty sukupolvelta toiselle kestävä kuitu), 2) puurakentamisen hurja kasvu, 3) puunkorjuun teknologinen kehitys (puun ominaisuudet tunnistava korjuukone) ja 4) metsänomistajien verokannusteet, jotka ohjaavat peitteisen metsänkäsittelyn menetelmiin.

3. **Puijon uutiset 2035 -julkaisun digitaalinen etusivu**, uutisnostoina: 1) Saudi-Arabiaan myyty puukaupunginosa puijolaudesta puusta, 2) myrskytuhopuista kehitetty pitkäikäistä kuitua vaateteollisuudelle, 3) uusi Ponsse Air -metsäkone lanseerattu, 4) luontokilpailun voittajiksi selviytyneet kuukkeli ja hömötilainen, joita on tavattu jo Etelä-Suomessa, 5) seitsemän asiaa, jotka olet aina tehnyt väärin metsässäsi, 6) metsäystävät maahanmuuttajille ja kaupunkilaisille, 7) retkivarusteiden huolto- ja vaihtopiste avattu Puijolle sekä 8) asiantuntijavinkit liittyen hiilinieluvähennyksen lisäämiseen metsäveroilmoitukseen.
4. **Uutisotsikot vuonna 2035**: 1) Läpimurto: Suomi ja Ruotsi perustivat MATO:n, yhteisen ”Pohjoisen metsärealiteetin”. MATO on yhteinen teollisuusliittouma Ruotsin kanssa koskien pohjoisia metsiä, ja siihen sisältyy yhteinen rahoitus- ja innovaatioallianssi 2) Katso kuvat: Lady Gaga esittelee nanosellusta valmistetun uimapuvun. 3) MTK:n historiallinen suunnanmuutos: sellu on ilmastopahis, puun energiakäyttö loppuu nyt! 4) Suomalaisesta ihmeaineesta mikrokuitusellusta tuli Wall Streetin pörssiraketti. **Yhteenveto**: Tulevaisuuskuvan kärkenä on Suomi metsän hyödyntämisen mallimaana 2035. Eturistiriidat on sovittu ja monipuolistuneesta suomalaisesta metsäsektorista on tullut metsä-, luonto- ja hyvinvointisektori. Hyvinvointisektorin tuotteet ja design on maailmalla kysyttyä, hinnasta riippumatta. Meillä on metsän tuotteisiin perustuva kosmetiikka- kuitu ja vaateteollisuus ja toimitamme Puu-Tokioon puiset pilvenpiirtäjät. Tähän utopiaan päästäksemme tarvitaan tutkimusinfraa, kansainvälisiä osajia ja poliittinen konsensus siitä, mitä tavoittelemme. Yhteistyö Ruotsin kanssa mahdollistaa oman painoarvon kasvattamisen.
5. **B-talk 2035 -ajankohtaislähetys: Aiheena metsäklusterin muutoskuva yhteiskunnan eri toimijoiden näkökulmista**. Mukana keskustelussa ovat 1) 17. sukupolven tyytyväinen metsänomistaja, joka kertoo sääntelyn, metsätuhojen, puuvarojen ja kysynnän kasvusta, 2). modulaariselle puurakentamiselle syttynyt Kuopion kaupungin tekninen johtaja, joka kertoo tulevista hankkeista, 3). 30-vuotiaan luontoalan yrityksen tarina, jossa kuullaan metsäpohjaisten työterveys- ja hyvinvointipalvelujen kysynnän kasvusta, 4) kansalaisen haastattelu metsien käytön muutoksesta, näkökulmana kokemukset kierrätyksen ja puuautoilun kehityksestä, 5) kestävän kuluttamisen trendit ja käyttäytymisen muutos ja vastuullisuuden iholle menevä ”sissimarkkinointi” sekä 6) opetusministerin näkökulma koulutuspolitiikan ja metsien ympärille rakennetun koulutusyhteistyön kehittämispansoksiin.

Osa 3: Kurssin päätöskeskustelu, 13.5.2022, Kuopio

Puheenjohtaja: Taneli Heikka

1. Mitä on hyvä metsäkeskustelu, ja millaista olisi parempi metsäkeskustelu?
- Rakentava keskustelu on sellaista, joka ei nolaa ketään.
  - Myös tunteiden ja kokemusten on päästävä pintaan, vahvojakin mielipiteitä tulisi nostaa esiin. Ristiriitoja on pystyttävä sietämään. Mikä määrä vastakkainasettelua on metsäkeskustelussa ok?
  - Media voi luoda tilaa rakentavalle erimielisyydelle ja tuoda esiin erilaisia näkökulmia. Se vaatii myös yleisöltä tahtoa ja pidättyvääsyyttä. Muiden mielipiteiden paheksuminen ei palvele mediaa tai lukijaa.
  - Pelot ja huolet ovat myös masentavia ja usko on välillä koetuksella. Kysy, kuuntele, ja tuo esiin tietoa laajemmin. Kysymällä perustelua, tunnelukkoja voidaan avata ja kysymällä jatkokysymyksiä päästään asian ytimeen.
  - Median rooli korostuu ylilyöntien välttämässä.
  - Julkisessa keskustelussa näkyy klikkiotsikko-kulttuuri ja uhritumiseen taipumus. Somessa algoritmit määrittelevät, mikä asia on pinnalla, mikä on journalismin kannalta vaikea asia.
  - Vahva metsäsuhde on hyvän keskustelun pohja. Jokaisella on jokin näkemys metsäkeskusteluun ja oma linjaus liittyen metsiin, talouteen, ilmastokysymyksiin ja luontoarvoihin.
  - Jokaisella on somessa oma kuplansa. Vaatii työtä selvittää asioita oman syötteensä ulkopuolelta. On ollut hyvä puhkaista oma kupla kurssin keskusteluissa.

- Ilmastonmuutos on tähän saakka ollut vahvasti oman työn keskiössä. Tällä kurssilla heräsin miettimään sitä, kumpi on tärkeämpi, ilmastonmuutos vai luontokato. Ja kuuluvatko metsäkeskustelussa eri näkökulmat riittävästi. Millaista on esimerkiksi suomenruotsalainen metsäkeskustelu?
- Metsäkeskustelu on myös arvokeskustelu. Monimuotoinen keskustelu vaatii paitsi erilaisia näkökulmia, myös kunnioitusta ristiriitaisille näkökulmille: ristiin pölytyksen tarve.
- Kokonaiskestävä-sanana käyttö ohittaa kaikki haasteet, sitä tulisi välttää keskustelussa.
- Metsäalan ammattilaisista näkee sen, että kaikki yrittävät. Läsnäolo, ilo ja ylpeys työstä välittyi. Puheenvuoroista kuului, että paljon on tehtävää vielä, maailma ei ole valmis. Näkökulmien yhteensovittamiseksi on ponnisteltava.
- Parasta mitä metsäala voi tehdä, on kertoa, ettei meillä ei ole kaikkia vastauksia. Ei kannata esittää kaikkitietävää. Tärkeää tuoda esiin myös niitä asioita, joissa on yhä tekemistä.

2. Keiden pitäisi osallistua metsäkeskusteluun? Ketä metsäkeskustelusta puuttuu, ketkä ovat hiljaa?

- Nuorten ääni ja nuorten vaikuttajien näkökulma keskustelussa.
- Suomalainen metsäkeskustelu on jumissa Suomi-näkökulmassa. Suomi ei ole saari, vaan pitää huomioida paikallinen, kansallinen ja kansainvälinen taso. Tarvitaan taktisempaa ja EU-tasoon keskittyvää keskustelua.
- Moniäänisyys. Keskustelussa tavallisen ihmisen näkökulma ei näy vahvasti, eivätkä siinä kuulu henkilöt, jotka eivät ole päättäjätasolla, kuten köyhät, syrjäytyneet. Myös koulutus, tutkimus ja kehitys, virkamiehet ja kulttuurin sekä luovan alan näkökulmat tulisi saada vahvemmin mukaan metsäkeskusteluun. Lisäksi esimerkiksi ajatushautomoiden edustajat, henkilöt, jotka auttavat meitä ajattelemaan. Myös se, mihin suomalainen teknologiapuoli investoi, on tulevaisuuden kannalta oleellinen kysymys.
- Aikaikkuna on hyvin tiukka: onko edellytyksiä yhteisen tietopohjan ja ymmärryksen lisäämiselle?
- Investointihankkeiden osalta, mediahuomiota saavat ne hankkeet, jotka eivät mene läpi arviointimenettelyissä. Kuitenkin hallinto-oikeudelle valitetaan parissa prosentissa päätöksistä. Esimerkiksi Kuopion Saaristokaupungissa ei tullut kaavavalituksia lainkaan.
- Julkisten hankintojen tarjouspyyntöjen taso on usein heikko, mikä on esteenä puurakentamisen kasvattamiselle kunnissa. Paljon vastakkainasettelua ja polarisoitunutta keskustelua, käydään mm. betoniteollisuuden puolustamisen lähtökohdista.
- Metsäakatemiaan osallistuneet kokivat pääasiassa, että erilaiset näkökulmat olivat olleet keskusteluissa mukana. Painotusten osalta mielipiteet hajaantuivat: osallistujista yksi olisi painottanut enemmän taloutta, toinen kaipasi lisää kriittistä näkökulmaa ja kolmas vihreiden edustajaa mukaan kurssille.

Työpajan osa 1: YHTEENVETO MUUTOKSEN MERKEISTÄ

Ryhmä 1: Poliittika ja lainsäädäntö (Pj: Karoliina Kinnunen Mohr)

- A. **Monimutkaisuus haastaa:** Ratkaistavien kysymysten monimutkaisuus eli viheliäiset ongelmat vaikeuttavat päätöksentekoa. Metsät kytkeytyvät lukuisiin muihin kysymyksiin.
- B. **Demokratian kriisi horjuttaa:** Demokratian ongelmat ja toimintaympäristön ennakoimattomuus johtavat muutoksiin esimerkiksi puoluekentässä ja kansalaisyhteiskunnassa sekä heikentävät lainsäädännön valmistelun laatua.
- C. **Sosiaalinen ulottuvuus korostuu:** Kestävän kehityksen kokonaisuudessa metsän arvo hyvinvoinnin ja virkistäytymisen kannalta kasvaa. Sosiaalinen ulottuvuus politiikassa vahvistuu ja tarve vihreän siirtymän osaajille kasvaa.

Ryhmä 2: Talous ja markkinat (Pj: Jukka Sarhimaa)

- A. **Kuidun kysyntä kasvaa:** Fossiilisten raaka-aineiden korvaaminen (polttoaineet, muut tuotteet) kasvattaa metsän ja puupohjaisten tuotteiden roolia. Kuituun pohjaavien vaihtoehtojen kysynnän globaali kasvu lisää pohjoisen puun kysyntää.
- B. **Tuotantotekijöiden saatavuus vaikeutuu:** Raaka-aineen, työvoiman, komponenttien ja energian saatavuuteen liittyy epävarmuuksia, mikä vaikuttaa myös kilpailukykyäkymiin.
- C. **Hiili markkinatuotteena voimistuu:** Hiilimarkkinan rooli voi kasvaa sääntelyn kautta. Hiilen sidonnasta voi tulla metsänomistajalle vaihtoehto raaka-aineen tuotannon rinnalle.

Ryhmä 3: Kuluttajat ja kansalaiset (Pj: Ruut Sjöblom)

- A. **Vastuullisen tiedon merkitys kuluttajille kasvaa:** Kuluttajatietoisuuden kasvu lisää tarvetta oikealle, läpinäkyvälle tiedolle, myös sosiaalisessa mediassa. Disinformaatio riskinä.
- B. **Metsien virkistyskäyttö lisääntyy:** Virkistyskäytön, kestävän matkailun kysyntä kasvaa ja jokamiehen oikeuksien ja metsäkuulttuurin merkitys vahvistuu.
- C. **Metsäsuhteen painoarvo kasvaa:** Metsien ja hyvinvoinnin henkilökohtaisen merkityksen kasvu vaikuttaa yksilön odotuksiin ja ohjaa valintoja, kuten maankäyttöä. Haastaa esimerkiksi kuntia erilaisten tavoitteiden tasapainottamisessa.

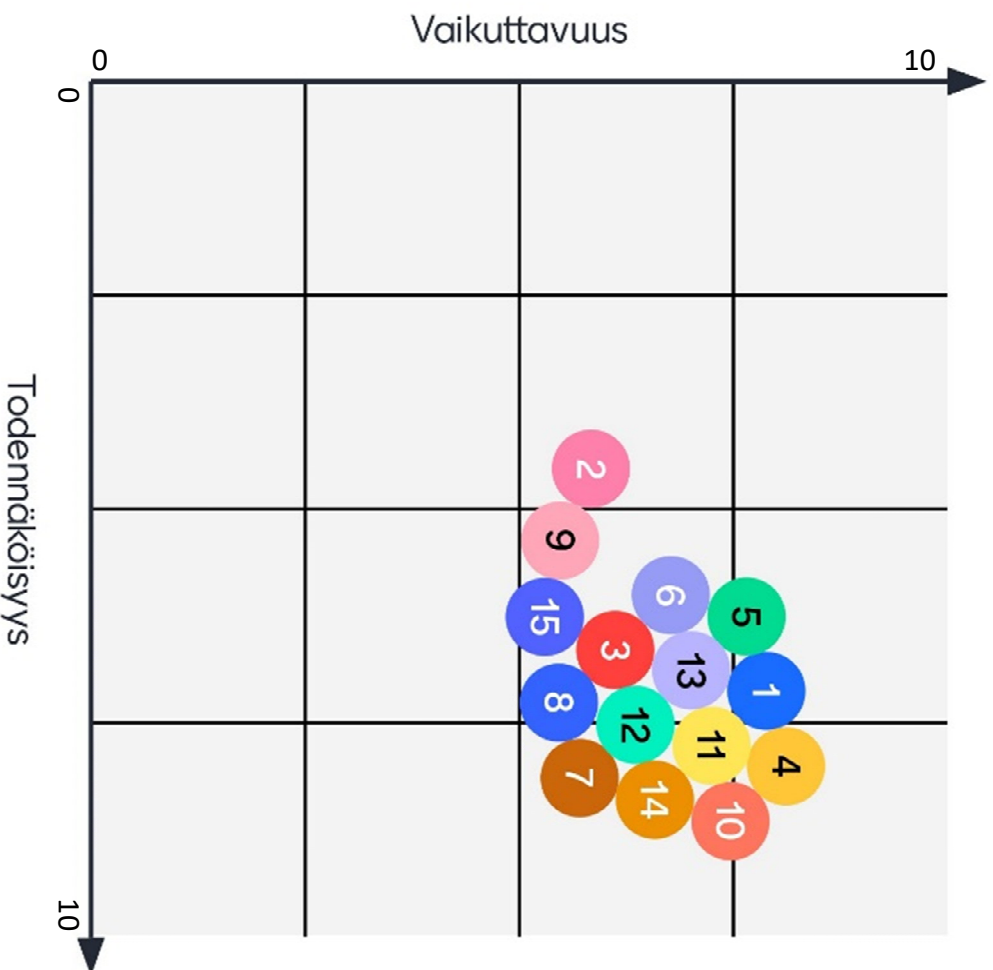
Ryhmä 4: Ympäristö (Pj: Kari Korhonen)

- A. **Sääolot epävakautuvat:** Poikkeukselliset sääolot häiriöt yleistyvät ja vaikeuttavat raaka-aineen saatavuutta ja aiheuttavat markkinoihin häiriöitä, mikä johtaa metsien resilienssin painoarvon kasvuun.
- B. **Resurssit niukentuvat:** Energian ja raaka-aineen kysynnän kasvu johtaa resurssipulaan ja tukee siirtymään kiertotalouteen.
- C. **Ympäristötietoisuus muuttaa metsänhoitoa:** Kasvava ymmärrys ympäristövaikutuksista haastaa metsänhoidon menetelmiä. Tarve huomioida toimenpiteiden luontovaikutuksia laajemmin korostuu. Esimerkkinä tarve vähentää metsätalouden vesistövaikutuksia.

Ryhmä 5: Teknologia (Pj: Anne-Christine Ritschkoff)

- A. **Niukkuus ohjaa pois fossiilitaloudesta:** Puuvarojen rajallisuus ohjaa teknologian ja innovaatioiden kehittämistä – on kehitettävä myös teknologioita (esim. synteettinen biologia), joilla tuotetaan raaka-aineita esimerkiksi suoraan ilman hiilidioksidista.
- B. **Kiertotalous tehostuu:** Uusiutuvasta kuidusta pyritään saamaan enemmän lisäarvoa uudelleenkäytöllä, kierrätyksellä ja sivu- ja jätevirtojen käyttöä tehostamalla.
- C. **Avoim datan kehityksen moottorina:** Tutkimus- ja kehitystoiminta pohjautuu tulevaisuudessa avoimen datan hyödyntämiseen. Suomen tulee tavoitella edelläkävijäroolia avoimen datan hyödyntämisessä lisäarvon kasvattamiseksi. TKI-prosessit nopeutuvat ja metsäsektorin innovaatioiden pääsy markkinoille tehostuu.

Tärkeimmät metsien käyttöön vuoteen 2035 mennessä vaikuttavat muutoksen merkit vaikuttavuuden ja todennäköisyyden mukaan arvioituina (keskiarvo, n=33)

- 1. 1. A: Monimuutokaisuus haastaa
- 2. 1. B: Demokratian kriisi horjuttaa
- 3. 1. C: Sosiaalinen ulottuvuus korostuu
- 4. 2. A: Kuidun kysyntä kasvaa
- 5. 2. B: Tuotantotekijöiden saatavuus vaikeutuu
- 6. 2. C: Hilli markkinatuotteena voimistuu
- 7. 3. A: Vastuullisen tiedon merkitys kuluttajille kasvaa
- 8. 3. B: Metsien virkistyskäyttö lisääntyy
- 9. 3. C: Metsäsuhteen painoarvo kasvaa
- 10. 4. A: Sääolot epävakaituivat
- 11. 4. B: Resurssit niukentuvat
- 12. 4. C: Ympäristötietoisuus muuttaa metsänhoitoa
- 13. 5. A: Nulkuus ohjaa pois fossiilitaloudesta
- 14. 5. B: Kiertotalous tehostuu
- 15. 5. C: Avoin data kehityksen moottorina